వారు గెలుస్తారు!

శ్రీ తుమ్మల వెంకటరామయ్య

తూర్పు తెల్లవారలేదు. ఇంకా మసకమసకగానేవుంది. మల్లారెడ్డి గూడెం పైకి పోలీసు - సిపాయి మూకలు వచ్చి పడ్డారు. ఊళ్ళో అడుగు పెట్టీపెట్టకముందే ప్రజలడ్డంపడ్డారు. ఊరుఊరంతా కదిలింది. కాస్త చేతిలో సత్తువవున్న ప్రతివారూ—ఆడా మగా అనే భేదంలేకుండా - ముందుకురికారు. హోరాహోరి యుద్ధం జరుగుతోంది. ప్రాణాలగ చేతిలో పెట్టుకొని ముసలివాళ్ళుమాత్రం ఇంట్లో కూచున్నారు.

ఢాం! ఢాం! అని తుపాకి కాల్పుల ధ్వనులు!

లూటీలు - మానభంగాలు!!

ఏడ్పులు — పెడబొబ్బలు - హాహాకారవాలు!!!

ఈ సందడిలో రంగమ్మ గొడవ ఎవరికి కావాలి? ఆవిడ కూతురుకు రోగమొస్తేనేం, నొప్పి వస్తేనేం? ఎవరికి పట్టింది?

టక్! టక్! టక్!

పోలీసుల బూట్ల చప్పుడు వినవస్తూంది. గాభరాగా రంగమ్మ, కూతురి మంచంవద్దకు పరిగెత్తింది.

టక్! టక్! టక్!

ఈసారి అడుగులు [illegible] వేగంగా పడుతున్నాయి. పోలీసులు తన ఇంటిని సమీపిస్తున్నారు.

ఈలలు—కేకలు

"పకడో! పకడో!!"

గడగడ వణుకుతున్న కూతురు ఇక వణకడం మానేసింది. రంగమ్మ, కూతురు ప్రక్కనే చేరింది. తల పైకి ముసుగు వేసింది. గొల్లున ఏడ్వటం ప్రారంభించింది.

పోలీసులు వచ్చి పడనే పడ్డారు ఇంట్లో.

"అయ్యో! నా కూతురా! కూతురో

కూతురా!!" రంగమ్మ గోల పెడు తోంది.

" ఏయ్ బూఢీ! ఎవడైనా బద్మాష్ ఇటు వచ్చాడా ?" గద్దరించాడొక పోలీసు.

" నన్నేంచేసి పోయావె కూతురా! నాకు దిక్కెవ్వరే కూతురా! నాకీ మాయదారి చెర లేంటి కూతురా!" రంగమ్మ శోకాలు హెచ్చాయి.

" ఏయ్! బూఢీ! నిన్నే. ఎవడైనా చచ్చాడా ఇక్కడికి " లాఠీ నేలకేసి బాదాడు మరో పోలీసు.

" నాకు తెలియదు నాయనో! నాయనో! నన్నె నా ఎత్తుకుపోలేకు దేవుడో! దేవుడా! నీకూతురే మొందం టే ఏమని చెప్పేది నాయనో! నాయనా "

రంగమ్మ రాగాలు తీస్తోంది.

పోలీసులు ఇల్లంతా కలియ వెతుకుతున్నారు. ముష్టి ముసలిదానింట్లో లూటీకికూడా ఏం కన్పించ లేదు.

" కొక్కొరోకో " గంపకింద కోడి కూసింది.

తపీమని ఒక్క తన్ను తన్నాడు గంపను పోలీసాడు. కోడిని చంకలో పెట్టుకొన్నాడు.

" కన్న బిడ్డను పెంచినట్లు పెంచావు కోడిని తల్లో! తల్లి! నాకు నీవూ దక్కలేదు తల్లో. నీ కోడైనా దక్కలేదే తల్లీ "

రంగమ్మ, కూతురు మొగంపై మొగం పెట్టి ఏడుస్తోంది.

" కోడీ కావాలి — కూతురూ కావాలి రండీకో " వెకిలి నవ్వు నవ్వుతున్నారు పోలీసులు.

" నా కొంప కూల్చిపోయావు కూతురో! నా గుండెలో కుంపటి పెట్టావు కూతురో!"

రంగమ్మ కూతురుపై బోర్ల పడుకుని ఏడుస్తోంది.

" ఛోడ్ దో యే సైతాన్ కో "

ఆజ్ఞాపించాడు కమాండర్!

వెకిలినవ్వు నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపోతున్నారు పోలీసులు.

రంగమ్మ రాగాలుతీస్తూ నేవుంది.

టక్! టక్! టక్!

ఆ బూట్ల చప్పుడు క్రమంగా దూరమవుతూంది. ఊళ్ళో వాళ్ళ ఏడుపులు, పెడబొబ్బలలో క్రమంగా ఆశబ్దం లీనమైపోయింది.

* * *

పూర్తిగా తెల్లవారింది.

రాజారెడ్డికి బాగా స్మృతి వచ్చింది. తనకి లీలగా ఒక్కొక్కటీ జ్ఞాపకంవస్తున్నాయి. ప్రజలకీ పోలీసు - సిపాయీల మూకలకూ హోరాహోరీ యుద్ధం జరిగింది. కొందమసింగాల్లా తన సహచరులు శత్రువులపైకి ఉరికారు. కాని ఏం లాభం! సాయుధులు వాళ్లు. నిరా యు ధు లు తా ము. ఆయుధాలేవుంటే....

తుపాకిగుండుదూరి మోచేయి వంక చూ చు కొం టు న్నా డు రాజారెడ్డి. ఈ దెబ్బే తగలకుంటే ఈచేతి వడిసెలదెబ్బకు...మరెన్ని పిట్టలు రాలేవో...కళ్లుమూసుకొని ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"నాయనా! ఇవిగో పాలు."

రాజారెడ్డి కళ్ళు తెరిచాడు. కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా ఆమె ముఖంవంక చూస్తూ ఎడంచేత్తో పాలు తీసుకొని తాగుతున్నాడు.

రంగమ్మ ఆకూఅలమూ ఏమేమో తెచ్చి కట్టుకడుతోంది. రాజారెడ్డిప్రక్కనే కూచుంది. ఆమె చూపులన్నీ ఆమె ప్రాణాలన్నీ ఆ కట్టుమీాదనే వున్నాయి.

ఎందుకో రాజారెడ్డిఒళ్లు ఒక్కసారి పులకరించింది. ఎప్పుడూలేని భీతి ఒకసారిఆవరించింది. గద్గదికతో 'అమ్మా' అని అన్నాడు.

"అమ్మా!"

ఆ పిలుపు ఆమె గుండెలోతులను తఅచి చూచినట్లయింది.

యువకసింహమయిన రాజారెడ్డి ఒక పసిపాపలా, అతనిపిలుపు శిశు ఆక్రందనంలా అనిపించింది. చెమ్మగిలిన కళ్ళు ఒత్తుకుంటూ 'ఏం బాబూ' అంది రంగమ్మ.

"మ న వా ళ్లెం ద రు చనిపోయారు? ఎందరికి దెబ్బలు తగిలాయి?"

రంగమ్మ ఆలోచనలో పడింది. సమాధానం ఈయలేదు.

"వాళ్లెంతమంది చనిపోయి వుంటారు?"

"ఆఁ. ఏమో తండ్రీ. కొన్ని శవాలను వాళ్ళే లారీలలో వేసుకపోయ్యారంట. ఇప్పుడిప్పుడే అందరూ చేరుకుంటున్నట్లుంది. ఇంకా తెలియలేదు ఎంతమందో."

రంగమ్మ హఠాత్తుగా మాట్లాడ్డంమానివేసింది. ద్వారం వంక చూస్తూంది. ముఖంలో ఏదో చెప్ప

రాని ఆవేదన, ఆందోళన కన్పిస్తోంది.

తదేకధ్యానంగా రంగమ్మవంక చూస్తున్నాడు రాజారెడ్డి. తల్లి ఒడిలోఉన్న తన చిన్నతనం జ్ఞాపకం వస్తోంది. తన కృతజ్ఞత తెలియజేయడానికి మాటలు పెకుబుకుట లేదు. కనుచూపులతోనే ఆమాతృమూర్తివంక చూస్తున్నాడు.

"నన్ను బ్రతికించిన నీరుణం ఎలా తీర్చుకోనమ్మా?" రుద్ధకంఠాన్ని పెకలించుకొని వచ్చాయి ఈ మాటలు.

"ఎందుకు నాయనా అంత లేసి మాటలు. ఇందులో ఏముంది నేం చేసింది."

"వాళ్ళకు తెలిస్తే నీ ప్రాణం తీద్దురు."

"ఏం తీస్తే, బాబు. నల్గురితో పాటు నేనూ. కాటికి కాళ్ళు చాచుకున్న మాకేం నాయనా. మీరు చల్లగుండాలి కాని మాదో లెక్కా? మాబోటి బీదా బిక్కీ కోసం ఎన్ని అవస్తలు పడుతున్నారు. ఒక ఇల్లా-ఒక ఊరా-రాత్రీ-పగలు అనేదిలేదు. ఎప్పుడామాయదారి ముండాకొడుకులు పొట్టను బెట్టుకుంటారో అని దిగులే కదా"

రంగమ్మ కంఠం కొంచెం వణికింది. కళ్ళనీళ్ళను తుడుచుకుంటూ ద్వారంవంక చూస్తోంది.

రాజారెడ్డిని మళ్లీ విస్మృతువ క్రుంగదీసింది. పరధ్యానంగా కళ్లు మూసాడు.

* * *

ఎంతమంది చనిపోయారో, ఇలాంటి తల్లులెంతమంది బలి అయ్యారో! ఆ రాక్షసులకుచిక్కి ఎన్నిఅవమానాలు అమానుషాలకు గురి అయ్యారో! యుద్ధం అంతా ముగిసింది. ఆ ధనిక మారణ సామగ్రితో శత్రువు తాత్కాలిక విజయం సాధించాడు తనలాగే తనమిత్రులూ తప్పుకొంటున్నారు. ప్రజలంతా చెదరిపోతున్నారు. వెనక్కిపోతూ సైతం ఎంతటి ఆత్మాభిమానం! ఎంతటి పిరికి ఎత ప్రతిఘటన! ఆఅమ్మాయి తన వెంటబడుతున్న పిశాచాల్ని దూరాన వుంచే, మరోయువతిరక్షణకు పూనుకొంది. ఒకటి రెండు పడిసెల విసుర్లకే ఒకడి కన్ను పోయింది. మరొకడి దవడ పగి

లింది. ఈ పిల్లనువదలి ఆ రాక్షసులు ఆమె వైపుకే పరుగెత్తుతున్నారు. ఆమె పరుగెత్తలేక... చివరకు నడిచే స్థితిలోకూడ లేక, పాపం, ఏం దెబ్బతగిలిందో, అంత నిస్సత్తువగావుంది. ఎంతసాహసాన్ని ప్రదర్శించింది! తన తుపాకిలో గుండ్లయిపోయాయి. తన చెయ్యే పనికిరాకుండా పోయింది. లేకపోతే ఆ వెధవల్ని......

పండ్లు పటపటా నూగుతున్నాడు రాజారెడ్డి. కళ్లు విప్పి చూచాడు. వడిసెలతో ప్రతిఘటించుతూన్న ఆస్త్రీ మూర్తి తన ప్రక్కనే కూర్చున్నట్లువుంది. మళ్లీ కళ్లు మూసుకొన్నాడు. మళ్లీ తెరిచాడు.

"ఏంనాయనా అలావున్నావు" రంగమ్మ ఇంకా తన ప్రక్కనే కూచునివుంది.

"అమ్మా నీకు సంతానం వుందా ?"

"వుంది"

"కొడుకులా, కూతుళ్ళా, ఎంతమంది, వారెక్కడ ?"

గబగబా ప్రశ్నిస్తున్నాడు రాజారెడ్డి. హృదయం ఉద్వేగంతో కొట్టుకొంటోంది. జవాబుకోసం ఆమె ముఖం వంక చూస్తున్నాడు.

"ఉన్నది ! ఒకే కూతురు"

పెకుబుకుతూన్న దుఃఖాన్ని బలవంతంగా దిగమ్రింగుతూ జవాబిస్తోంది రంగమ్మ. ఆమె కళ్ళు చెమ్మగిలినయి. ద్వారంవంక అర్థంలేని చూపులుచూస్తూ ప్రతిమలా కూర్చునివుంది.

రాజారెడ్డిమానసికంగా ఎంతో ఆందోళన పడుతున్నాడు. పదేపదే అదే మూర్తి అతని కళ్ళముందు తిరుగుతూంది. చింతనిప్పుల్లాంటి కన్నులు.... పండ్లు బిగించి కొరుకుతున్నదేమో నెత్తుటి బొట్టుతో తడిసిన పెదవులు... గిరగిరా తిరుగుతున్న ఆ వడిసెల... ముమ్మూర్తులా ఇలాగేవుంది.

"ఆమె నీకూతురు కాదుగదా?" అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు రాజారెడ్డి. కాని మనస్సులోనే. ఆ మాటలు పెదవిదాటి రావడంలేదు. అతనికి సాహసం లేకపోయింది. "ఆమె నీకూతు రేనా ?" అని అడగడానికి.

"అమ్మా ఇక నీపనిచూసుకో. మావాళ్ళు త్వరలోనే వస్తారు"

"చూచుకోడానికి ఏముంది నాయనా! అసలు ఉందో లేదో, మీరు బ్రతికి బాగుంటేనే మా కొక బ్రతుకుదెరువు. తాతముత్తా తలనాటినుండి పడుతూన్న చెరలు ఇక ఇంతటితో పోతాయిబాబూ. మీరు గెలుస్తారు! ఎప్పటికయినా గెలుస్తారు! నాకింకేంపనినాయనా .... నా కింకేంపని?..."

ఒక్కొక్క మాటే గొంతు పెకల్చుక వస్తున్నది. ఎంత లోతు నుండి వెలువడుతోందో తెలి యదు ఆమాట. రాజారెడ్డి ఒడలు పరవశమౌతోంది. రక్తం ఉడుకు లెత్తుతోంది.

*　*　*

రంగమ్మ వీధివంక చూస్తూ వుంది. ఒక్కొక్కరే జనం అంతా వస్తున్నారు. దైన్యంతో కొందరు ముఖాలు వంచుకు నడుస్తున్నారు. పడిపోయిన తమ బిడ్డల్నీ, చని పోయిన తమ పిల్లల్నీ, తలచు కొని కుమిలిపోతున్నారు. వాడి బాకుల్లాంటి చూపులతో పండ్లు పట పట కొరుకుతూ నడుస్తు న్నారు మరికొందరు.

రంగమ్మ ఇంటి వాకిలిముందు జనం ఆగారు. శవాన్ని క్రిందికి దించారు. చుట్టుప్రక్కలవాళ్లంతా గొల్లుమన్నారు' ఒక్క గంతులో రంగమ్మ తనకూతురు శవందగ్గరకు చేరింది. రాజారెడ్డి పడుతూ లేస్తూ తూలుతూ అక్కడికి చేరాడు.

"ఆఅమ్మాయే-ఈవిడ, వడిసెల బు చ్చు కొ ని ...." మా ట లు త్వరగా రావడంలేదు రాజారెడ్డికి-

" మీరిలా వచ్చేముందేనట. రోగిష్టి అయినా కూతుర్ని మంచం నుండి లేపి బయటకు పంపింది రంగమ్మ. ఇంతట్లోనే పోలీసులు వచ్చిపడ్డారు. స్పృహతప్పిపడ్డ మీ మీద ముసుగు కప్పి పడ్చింది."

ఎవరో చెబుతున్నారు గడి చిన గాథ అంతా.

"ఆ పిల్లమాత్రం, అంత బల హీనంగా వుండికూడా...ఎక్కడ నుండి వచ్చిందో ఆ సత్తువ... ఒక్క దెబ్బకు ఆ రాకాసి ముండా కొడుకుల కన్నొకటి దవడొకటి పోగొట్టింది. మూడో దెబ్బ కొడు తుండగా తుపాకి గుండుకు గురి యైంది. పాపం! అప్పుడు రంగమ్మ

కేం తెలుసు నిజంగా తనకూతురు పోతుందని ”

ఎవరెవరో ఆమె శౌర్య ప్రతాపాలను వర్ణిస్తున్నారు.

“నిజంగా నీవు వీర మాతవమ్మా! నీఋణం...” రాజారెడ్డి అంతకన్న ఇక మాట్లాడ లేకపోయాడు. తను ఇంత సేపూ చిత్రించుకుంటున్న, తన కళ్ల ముందు ఇంతసేపూ ఆడుతున్న వ్యక్తి రంగమ్మ కూతురే అయినందుకు ఒక ప్రక్క విచారం మరో ప్రక్క గర్వము అతన్ని ముంచెత్తుతున్నాయి.

“తెలియకేం... .. నాకు తెలుసు... ఇలా జరగక తప్పదని తెలుసు... మన బ్రతుకుకు ఇంకో దోవ లేదని తెలుసు...”

ఇంతకన్న మరోమాట పెగల లేదు రంగమ్మ నోటినుండి.

రాజారెడ్డి, శవం ముఖంపై గుడ్డ తీశాడు. ముఖంపై చేయివేశాడు. బిగించిన పెదవులు, నోటివెంట రక్తపుధారలతో తడిసిన నల్లనయిన పెదవులు చేతితో తుడుస్తున్నాడు.

“నాకు తెలుసు, ఇలా జరుగుతుందని!”

ఆమెకళ్ళు చెమ్మగిల లేదు!

ఆమె కళ్ళల్లో చూస్తే పాతాళపు లోతులు తడవి నట్లుంది!

రంగమ్మ రాగాలు తీయడం లేదు!

రంగమ్మ శోకాలు పెట్టడం లేదు!

ఆమె రగిలి రగిలి మండిన వరి కుప్పలా కూలిపోయింది!